

NUTARIMAS
DĖL MOKĖJIMO IR VERTYBINIŲ POPIERIŲ ATSISKAITYMO SISTEMŲ
PRIEŽIŪROS TVARKOS PATVIRTINIMO

2014 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 8 punktu, 8 straipsnio 2 dalimi ir Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymo 4, 5, 6 ir 10 straipsniais, Lietuvos banko valdyba nutaria:

1. Patvirtinti Mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų priežiūros tvarką (pridedama).
2. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos banko valdybos 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimą Nr. 92 „Dėl Mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų priežiūros politikos patvirtinimo“.

Valdybos pirmininkas

Vitas Vasiliauskas

PATVIRTINTA
Lietuvos banko valdybos
2014 m. d.
nutarimu Nr.

MOKĖJIMO IR VERTYBINIŲ POPIERIŲ ATSISKAITYMO SISTEMŲ PRIEŽIŪROS TVARKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų priežiūros tvarkos (toliau – Tvarka) tikslas - nustatyti Lietuvos banko atliekamos mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų (toliau – sistemos, sistema) priežiūros priemones ir jų taikymo tvarką.

2. Tvarkoje vartojamos sąvokos:

2.1. **Mokėjimo sistema** – mokėjimo sistema, kuriai taikomas Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas, arba kita sistemos dalyvių susitarimu veikianti sistema, turinti bendras taisykles ir standartizuotą tvarką mokėjimo nurodymams tarp sistemos dalyvių vykdyti, mokėjimo operacijoms apdoroti, tarpuskaitai ir (arba) atsiskaitymui atlikti.

2.2. **Probleminis incidentas** – dėl techninio, operacinio ir (arba) finansinio pobūdžio prižasčių sistemoje susidariusi padėtis, kai sistema neveikia įprasta tvarka kaip numato jos veiklą reglamentuojantys teisės aktai ir kiti sistemos dokumentai. Probleminiams incidentams priskiriami incidentai, kurie truko 2 val. ar ilgiau, dėl kurių buvo pratęstas sistemos darbo laikas arba mokėjimai vėlavo daugiau nei 30 minučių.

2.3. **Sisteminė rizika** – tikimybė, jog bent vieno iš sistemos dalyvių neįvykdyti įsipareigojimai ir (arba) pačios sistemos sutrikimai lems, kad ir kiti sistemos dalyviai negalės įvykdyti savo įsipareigojimų, bus paveiktos kitos sistemos ir (arba) finansų rinka.

2.4. **Vertybinių popierių atsiskaitymo sistema** – vertybinių popierių atsiskaitymo sistema, kuriai taikomas Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas, arba kita sistemos dalyvių susitarimu veikianti sistema, turinti bendras taisykles ir standartizuotą procedūrą vertybinių popierių pervedimo nurodymams tarp sistemos dalyvių vykdyti.

3. Kitos Tvarkoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatyme, Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatyme ir Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatyme.

II SKYRIUS SISTEMŲ PRIEŽIŪROS PRIEMONĖS

4. Vykdamant sistemų priežiūrą Lietuvos banko taikomos priemonės:

- 4.1. sistemų registravimas kaip numato Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas;
- 4.2. sistemų vertinimas;
- 4.3. sistemų stebėseną.

III SKYRIUS SISTEMŲ REGISTRAVIMAS

5. Lietuvos bankas atlieka sistemų registravimą vadovaudamasis Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymo 5 straipsniu ir Lietuvos banko valdybos 2003 m. rugsėjo 4 d. nutarimu Nr. 84 patvirtinta Mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų registravimo, duomenų tvarkymo ir skelbimo tvarka.

6. Pagal Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymo 5 straipsnio 3 ir 4 dalis Lietuvos bankas turi teisę atsisakyti įregistruoti sistemą arba savo iniciatyva panaikinti sistemos registravimą, kai iš jam pateiktos arba jo turimos informacijos galima spręsti, kad atitinkamai nebus užtikrinamas arba nebeužtikrinamas saugus ir veiksmingas sistemos veikimas. Lietuvos bankas sprenddamas, ar nebeužtikrinamas saugus ir veiksmingas sistemos veikimas, vadovaujasi sistemos vertinimo rezultatais ir sistemos stebėsenos informacija.

IV SKYRIUS SISTEMŲ VERTINIMAS

7. Sistemų vertinimas yra sistemų veiklos atitikimo Tarptautinių atsiskaitymų banko Mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų komiteto kartu su Vertybinių popierių komisijų tarptautinės organizacijos techniniu komitetu (angl. *CPSS-IOSCO*) parengtus Finansų rinkos infrastruktūrų principus (angl. *CPSS-IOSCO Principles for FMIs*), kuriuos galima rasti Tarptautinių atsiskaitymų banko tinklapyje www.bis.org (toliau – FRI principai), lygio nustatymas.

8. Lietuvos bankas vertina tik sistemiškai svarbių mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemų atitikimą FRI principus. Sistemiškai svarbiomis laikomos Lietuvos banko mokėjimo sistemos ir centrinio depozitoriumo valdomos vertybinių popierių atsiskaitymo sistemos, kurioms taikomas Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas.

9. Sistemų vertinimas atliekamas vadovaujantis *CPSS-IOSCO* parengta atitikimo FRI principus vertinimo metodika (angl. *Principles for financial market infrastructures: disclosure framework and assessment methodology*), kurią galima rasti Tarptautinių atsiskaitymų banko tinklapyje www.bis.org.

10. Sistemų vertinimas atliekamas kas treji metai arba vykdant esminius sistemos pakeitimus. Sistemos operatoriui pateikus informaciją apie sistemos pakeitimus, sistemų priežiūrą vykdančias Lietuvos banko padalinius sprendžia, ar tie pakeitimai yra esminiai. Lietuvos bankas per 30 kalendorinių dienų informuoja sistemos operatorius apie savo sprendimą.

11. Bendradarbiaujant su Europos Centrinio Banku (ECB), kitos valstybės narės arba užsienio valstybės kompetentinga institucija, atsakinga už sistemų ir (arba) jų dalyvių priežiūrą (toliau – užsienio kompetentinga institucija), kaip numatyta Tvarkos 20-22 punktuose, sistemos gali

būti vertinamos ir pagal kitus tarptautinių institucijų ir organizacijų nustatytus standartus, principus ir rekomendacijas . Tokiais atvejais sistemos vertinimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos banko valdybos pirmininko patvirtinta metodika.

12. Sistemos operatorius praneša Lietuvos bankui jo nustatytais terminais, bet ne vėliau kaip per 3 mėn. po vertinimo rezultatų pateikimo, apie vertinime sistemos operatoriui pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo planą. Sistemos operatorius taip pat nedelsdamas praneša Lietuvos bankui apie kiekvienos pateiktos rekomendacijos įgyvendinimą.

V SKYRIUS SISTEMŲ STEBĖSENA

13. Sistemų stebėseną apima reguliarią sistemų veiklos analizę ir probleminių incidentų nagrinėjimą.

14. Lietuvos bankas nustato sistemų, kurių operatorius yra ne Lietuvos bankas, stebėsenai atlikti reikalingą informaciją ir jos pateikimo periodiškumą.

15. Sistemų, kurių operatorius yra ne Lietuvos bankas, stebėsenai atlikti Lietuvos bankas gali pareikalauti iš sistemų operatorių sudaryti sąlygas jam susipažinti su vidaus ir nepriklausomų išorės auditorių ataskaitomis ir išvadomis apie sistemų ir jų operatorių veiklą bei pačių sistemų operatorių ataskaitomis apie jų pačių ir jų sistemų veiklą.

16. Sistemos operatorius nedelsiant raštu ar elektroniniu paštu praneša apie probleminį incidentą Lietuvos bankui ir jam pateikia šią informaciją:

16.1. probleminio incidento susidarymo laiką, nustatytą arba numanomą priežastį, jei sistemos operatorius nėra nustatęs tikrosios priežasties;

16.2. probleminio incidento sustabdymo ir pašalinimo veiksmų ir priemonių planą;

16.3. kitą Lietuvos banko papildomai paprašytą pateikti informaciją, Lietuvos banko manymu, reikalingą probleminiam incidentui įvertinti ir jo padariniams išnagrinėti.

17. Pašalinus sistemoje įvykusį probleminį incidentą, sistemos operatorius informuoja Lietuvos banką apie veiksmus ir priemones, kurių buvo imtasi probleminiam incidentui sustabdyti ir pašalinti.

18. Lietuvos bankas gali teikti rekomendacijas ir prireikus nurodymus sistemos operatoriui, kaip užtikrinti probleminių incidentų suvaldymą.

VI SKYRIUS BENDRADARBIAVIMAS SU KITŲ ŠALIŲ KOMPETENTINGOMIS INSTITUCIJOMIS IR TARPTAUTINĖMIS ORGANIZACIJOMIS

19. Sistemos, kuriai netaikomas Lietuvos Respublikos atsiskaitymų baigtinumo mokėjimo ir vertybinių popierių atsiskaitymo sistemose įstatymas ir (arba) kuri veikia ne Lietuvos Respublikos jurisdikcijoje (toliau - užsienio sistema), kurios patikima ir veiksminga veikla yra Lietuvos banko interesas, vykdamas Lietuvos banko funkcijas, priežiūrą Lietuvos bankas vykdo pagal susitarimą su kompetentinga institucija, atsakinga už tos sistemos priežiūrą.

20. ECB ir (arba) užsienio kompetentinga institucija gali turėti interesų dėl sistemos, kurios dalyviai teisėms ir įsipareigojimams, atsirandantiems dėl dalyvavimo sistemoje, pasirinko Lietuvos Respublikos teisę (toliau - vietinė sistema) patikimos ir veiksmingos veiklos.

21. Sprendimą dėl Lietuvos banko dalyvavimo užsienio sistemos priežiūroje arba dėl ECB ir (arba) užsienio kompetentingos institucijos dalyvavimo vietinės sistemos priežiūroje priima Lietuvos banko valdybos pirmininkas.

22. Lietuvos bankas bendradarbiauja su ECB, užsienio kompetentingomis institucijomis taip pat Tarptautiniu valiutos fondu, Pasaulio banku ir kitomis tarptautinėmis institucijomis ir organizacijomis, vykdančiomis sistemų vertinimo programas.

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

23. Lietuvos banko mokėjimo sistemų operatoriaus funkcijas ir sistemų priežiūrą atlieka skirtingi Lietuvos banko struktūriniai padaliniai.

24. Lietuvos bankas užtikrina informacijos, gautos sistemų priežiūrai atlikti, konfidencialumą, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus ir atvejus, kai sistemų operatoriai sutinka, kad informacija būtų viešai atskleista. Lietuvos bankas pagal susitarimą su ECB ir (arba) užsienio kompetentingomis institucijomis gali pateikti joms informaciją, reikalingą sistemų priežiūrai atlikti, jeigu susitarimo šalys užtikrina Lietuvos banko pateiktos informacijos konfidencialumą.

25. Sistemų operatoriai už šios Tvarkos laikymąsi atsako teisės aktų nustatyta tvarka.
